

Postanowienie z dnia 27 września 2001 r.

II UZ 51/01

Złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu nie ma wpływu na określony w art. 393⁴ § 1 KPC termin do wniesienia kasacji, a niemożność wniesienia w terminie kasacji z przyczyn niezawinionych przez adwokata i przez stronę może być jedynie podstawą do żądania przywrócenia terminu.

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 września 2001 r. sprawy z wniosku Stefana M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 czerwca 2001 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

o d d a l i ć zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 28 maja 2001 r [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie odrzucił kasację wnioskodawcy Stefana M. od wyroku tego Sądu z dnia 22 lutego 2001 r. Sąd ustalił, że kasacja została wniesiona po upływie miesięcznego terminu określonego w art. 393⁴ § 1 KPC. Odpis wyroku został doręczony wnioskodawcy 29 marca 2001 r. i termin do wniesienia kasacji upływał 29 kwietnia 2001 r. Nieprawdziwe jest zawarte w kasacji stwierdzenie, że wnioskodawca otrzymał odpis wyroku 23 kwietnia 2001 r. W tym dniu doręczono mu postanowienie z dnia 17 kwietnia 2001 r. o ustanowieniu adwokata z urzędu. Powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r., I PKN

120/97 (OSNAPiUS z 1998 r. nr 3, poz. 88), Sąd Apelacyjny uznał, że data ustanowienia dla strony skarżącej adwokata z urzędu nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia kasacji. Spóźniona kasacja podlega odrzuceniu z mocy art. 393⁵ KPC.

Postanowienie to zaskarżył zażaleniem wnioskodawca i zarzucając błędną wykładnię art. 117 KPC w związku z art. 393, 393² i 393⁴ KPC wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia. W zażaleniu został podniesiony zarzut, że interpretacja powołanych przepisów prowadząca do wniosku, iż na bieg terminu do wniesienia kasacji nie ma wpływu data ustanowienia dla strony skarżącej adwokata z urzędu, pozostaje w sprzeczności z zasadą wyrażoną w art. 77 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którą ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej do dochodzenia praw i nie może pozbawiać pomocy prawnej osób, których sytuacja materialna nie pozwala na poniesienie kosztów postępowania. W zaskarżonym postanowieniu powołano się na orzeczenie Sądu Najwyższego wydane w odmiennym stanie prawnym. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie nie jest jednolite, odmienny pogląd zaprezentowano w postanowieniach z dnia 24 stycznia 1997 r., II UZ 14/96 i 26 maja 1997 r., II UZ 32/97. Cel unormowań zawartych w art. 393⁴ KPC, przewidującym miesięczny termin do wniesienia kasacji i art. 393² KPC wprowadzającym przymus adwokacki, wskazuje, że na wymagające wiedzy fachowej sporządzenie kasacji potrzebny jest odpowiednio długi okres czasu. W niniejszej sprawie termin do wniesienia kasacji upływał 30 kwietnia 2001 r., a pismo powiadamiające o ustanowieniu adwokata z urzędu doręczono temu adwokatowi 27 kwietnia 2001 r. Nie było zatem wystarczającego okresu do sporządzenia kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 393⁴ § 1 KPC stanowi, że kasację wnosi się w terminie miesięcznym od dnia doręczenia orzeczenia stronie skarżącej. Zarówno ten termin jak i określony w art. 387 § 3 KPC tygodniowy termin do zgłoszenia żądania doręczenia odpisu wyrok sądu drugiej instancji są terminami ustawowymi. Początkowy i końcowy dzień tego terminu są wskazane w ustawie, co oznacza, że terminy te nie mogą być zmienione lub przedłużone ani postanowieniem sądu ani zarządzeniem przewodniczącego. Kwestionując w zażaleniu zgodność z prawem obliczania miesięcznego terminu do wniesienia kasacji od daty doręczenia wyroku stronie, dla której ustanowiono adwokata z urzędu, skarżący nie wskazuje przepisu, który pozwalałby na

obliczanie terminu od innej daty. Z zażalenia nie można także wywnioskować od jakiej daty zdaniem skarżącego powinien być liczony termin - czy od daty doręczenia postanowienia o ustanowieniu adwokata z urzędu stronie, czy Radzie Adwokackiej, czy też od daty zawiadomienia adwokata o jego wyznaczeniu przez Radę Adwokacką. W tym ostatnim przypadku sąd nie dysponowałby dowodem doręczenia zawiadomienia, co uniemożliwiłoby kontrolę terminowości wniesienia kasacji.

Ponieważ nie ma przepisu prawa procesowego pozwalającego na obliczanie terminu do wniesienia kasacji przez stronę, dla której ustanowiono adwokata z urzędu odmiennie od zasad uregulowanych w art. 393⁴ § 1 KPC, skarżący powołuje się na sprzeczność tej regulacji z konstytucyjną zasadą dostępu do sądu, czego jego zdaniem strona korzystająca z pomocy prawnej z urzędu zostaje pozbawiona. Zarzut ten jest chybiony, bowiem zarówno ten przepis, jak i inne przepisy zapewniają wszystkim równe prawa zaskarżenia orzeczenia, jeżeli jest ono zaskarżalne i jeżeli wszystkie wymogi co do formy i co do terminu zostaną zachowane. Przewidując znacznie dłuższy niż dla innych środków zaskarżenia termin do wniesienia kasacji ustawodawca miał na uwadze fakt, że ze względu na uregulowanie zawarte w art. 393² § 1 KPC strona skarżąca musi skorzystać z pomocy prawnej z wyboru lub z urzędu. Strona powinna więc zawrzeć umowę z pełnomocnikiem lub złożyć wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu w takim terminie, aby pozostawić pełnomocnikowi odpowiedni czas do wniesienia kasacji. Odmienne traktowanie co do terminów osób, które korzystają z pomocy prawnej z urzędu od tych, które mają pełnomocników z wyboru byłoby złamaniem konstytucyjnej zasady równości w dostępie do drogi sądowej.

Przepis art. 393⁴ § 1 KPC w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2000 r. ma identyczną treść jak poprzednio obowiązujący przepis art. 393⁴ KPC. Niestuszne jest zatem twierdzenie, że powołane przez Sąd Apelacyjny postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1997 r. zostało wydane w odmiennym stanie prawnym. W postanowieniu tym Sąd Najwyższy stwierdził, że złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu nie ma znaczenia dla biegu terminu do wniesienia kasacji. Powołane w zażaleniu orzeczenia, których tezy wskazywałyby na odmienny pogląd, dotyczą innej kwestii. W postanowieniu z dnia 8 stycznia 1997 r., II UZ 14/96 (OSNAPIUS z 1997 r. nr 16, poz. 304), Sąd Najwyższy stwierdził, że w sytuacji, gdy sporządzona osobiście przez skarżącego kasacja zawiera wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu i została złożona przed upływem terminu miesięcznego określo-

nego w art. 393⁴ KPC, Sąd nie jest uprawniony do jej odrzucenia na podstawie art. 393² § 1 KPC, ale zobowiązany jest do rozpoznania wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu. Ani w tezie ani w uzasadnieniu tego postanowienia nie ma mowy o tym, że termin określony w art. 393⁴ KPC upływa w innej dacie niż po miesiącu od doręczenia stronie odpisu orzeczenia. Sąd Najwyższy zwrócił jedynie uwagę na naruszenie procedury, polegające na pozostawieniu bez rozpoznania wniosku o ustanowienie adwokata z urzędu. W momencie zgłoszenia tego wniosku termin do wniesienia kasacji był jeszcze otwarty i gdyby wniosek został uwzględniony, kasacja mogła być wniesiona z zachowaniem wymogu przymusu adwokackiego, jeżeli przy niezwłocznym załatwieniu wniosku pozostał wystarczający czas do upływu miesięcznego terminu.

Jak wskazano wyżej strona powinna złożyć wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu odpowiednio wcześniej, aby termin do wniesienia kasacji mógł zostać zachowany. W przypadku istnienia warunków określonych w art. 117 § 1 KPC sąd może uwzględnić ten wniosek nawet w przypadku, gdy licząc czas potrzebny na doręczenie postanowienia i zawiadomienia adwokata pozostanie kilka dni na sporządzenie i wniesienie kasacji. Jest bowiem fizycznie możliwe sporządzenie kasacji w takim czasie, jaki miał ustanowiony dla wnioskodawcy adwokat z urzędu. Jednakże w przeciwieństwie do adwokata z wyboru adwokat z urzędu nie może odmówić przyjęcia sprawy nawet w sytuacji, gdy wcześniejsze zobowiązania lub zawichość sprawy uniemożliwiają mu dotrzymanie terminu. Dla takich sytuacji przewidziana jest instytucja przywrócenia terminu uregulowana w art. 168 § 1 KPC. Wszelkie indywidualne okoliczności takie, jak niezależne od strony spóźnione zgłoszenie wniosku, opieszałość sądu w jego załatwieniu, niemożność dotrzymania terminu przez adwokata z urzędu, mogą być oceniane przy rozpoznawaniu wniosku o przywrócenie terminu. Nie mogą natomiast mieć wpływu na bieg terminów ustawowych.

Postanowienie odrzucające kasację jest więc prawidłowe, a podniesione w zażaleniu zarzuty okazały się nieuzasadnione. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 385 w związku z art. 397 § 2 i 393¹⁸ § 3 KPC orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====